

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет української й іноземної філології та журналістики
Кафедра англійської філології та світової літератури
імені Олега Мішукова

«СИМВОЛІКА В АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ ПРОМОВАХ
АМЕРИКАНСЬКОГО ТА УКРАЇНСЬКОГО ПРЕЗИДЕНТІВ»

Кваліфікаційна робота (проект)
на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

Виконав: здобувачка 08-202М групи
Спеціальності 035 Філологія
Спеціалізації 035.041 Германські мови та
літератури
(переклад включно), перша – англійська
Освітня програма Філологія
(германські мови та літератури (переклад
включно))

Кравчук Дар'я Максимівна

Керівник: д-р. філол. наук,
проф. Белєхова Л.І.

Рецензент: канд. філол. наук,
доц. Соловей Г.С.

Івано-Франківськ — 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КОГНІТИВНОГО ДИСКУРСУ ТА СИМВОЛІКИ	9
1.1. Когнітивний дискурс: сутність і основні характеристики	9
1.2. Символіка як засіб комунікації в політичних промовах	13
1.3. Методи аналізу символіки в дискурсі	19
РОЗДІЛ 2. КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ СИМВОЛІКИ В ПРОМОВАХ АМЕРИКАНСЬКОГО ТА УКРАЇНСЬКОГО ПРЕЗИДЕНТІВ	26
2.1. Спільні та відмінні риси у використанні символіки	26
2.2. Вплив культурного контексту на символіку	30
2.3. Когнітивні аспекти сприйняття символіки	35
ВИСНОВКИ	41
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	44
ІЛЮСТРАТИВНИЙ МАТЕРІАЛ	49

ВСТУП

У сучасному світі комунікація є невід'ємною частиною суспільного життя, особливо в умовах криз і конфліктів. Промови президентів під час війни мають надзвичайну значущість, оскільки вони не лише формують громадську думку, а й допомагають створити певний образ нації у часи випробувань. Використання мовних символів та когнітивних стратегій у цих промовах відіграє ключову роль у передачі важливих повідомлень, формуванні мотивації та згуртуванні суспільства. Зміст та стиль цих виступів несуть у собі емоційні та інтелектуальні посилення, які впливають на національну свідомість та стабільність.

Символіка у промовах лідерів держав під час війни стала потужним інструментом не тільки для підтримки морального духу громадян, але й для підкреслення цінностей, які об'єднують націю. В іншому аспекті, промови президента можуть бути витіснені елементами пропаганди, використовуючи символи, які викликають почуття патріотизму, гордості та надії. Саме тому дослідження символіки цих виступів допомагає зрозуміти, як мова впливає на свідомість та сприйняття національної ідентичності суспільством у періоди глобальних криз.

Символіка відіграє фундаментальну роль у політичній комунікації, особливо в періоди криз, коли суспільні настрої є вразливими, а наративи, які формують громадську думку, часто будуються на основі культурних символів, історичних образів та емоційно навантажених меседжів. Політичні лідери, зокрема президенти країн, використовують символи для впливу на свідомість громадян, мобілізації підтримки та зміцнення національної єдності. Особливо яскраво це проявляється під час воєнних конфліктів, коли риторика символічного змісту стає інструментом як внутрішньої мобілізації, так і міжнародної підтримки.

Актуальність теми даного дослідження визначається сучасними подіями, зокрема війною в Україні, яка стала не тільки масштабною гуманітарною катастрофою, а також ключовим моментом для політичної та дипломатичної комунікації на міжнародному рівні. Володимир Зеленський, президент України, та Джо Байден, президент Сполучених Штатів Америки, регулярно звертаються до своїх народів, а також до міжнародної спільноти, намагаючись через символіку своїх промов досягти стратегічних цілей, зокрема у боротьбі за підтримку громадськості на національному та міжнародному рівнях.

Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню когнітивному аспекту символіки в промовах президентів під час війни в Україні, що становить особливий інтерес у контексті сучасних соціально-політичних реалій.

Актуальність теми зумовлена рядом суттєвих аспектів:

1) війна є екстремальною ситуацією, яка вимагала від лідерів держав швидкої і ефективної комунікації, що забезпечує не лише підтримку морального духу населення, а й формування позитивного іміджу України на міжнародній арені. Промови президентів у такий критичний період стають важливими інструментами управління суспільними настроями та інструментами впливу на національну ідентичність.

2) символіка, закладена в таких виступах, має значний когнітивний потенціал. Лідери часто використовують метафори, алегорії та образи, що створюють певну картину світу та викликають емоційний відгук у слухачів. Зокрема, звертання до історичних подій, національних традицій, культурних цінностей та навіть архаїчних символів стає потужним засобом мобілізації суспільства. Цей феномен є особливо доцільним в умовах війни, коли важливо підтримувати патріотичні почуття і згуртованість нації.

Історично відомі постулати про важливість мови та символіки в контексті політики і війни акцентують на тому, що саме від правильного вибору слів і образів залежить ефективність комунікації. Промови президентів під час війни в

Україні стають не тільки засобом інформаційного забезпечення населення, а й важливим елементом психологічної війни, в якій враховується і внутрішній, і зовнішній контексти. Відзначаючи, що промови можуть містити як заклики до опору, так і звернення до міжнародної спільноти, дослідження символіки відкриває нові горизонти для аналізу їх соціально-політичного впливу.

Дослідження символіки у когнітивній лінгвістиці в промовах вищих державних посадових осіб та їхня роль у формуванні національної свідомості набувають значення не лише в Україні, а й в інших країнах, які переживають подібні виклики. Подібний підхід до вивчення мови політики підкреслює, як важливо вловлювати нюанси, що впливають на сприйняття і розуміння зерна істини, закладеного в промовах президентів. Це також відкриває нові можливості для вивчення взаємозв'язків між мовою, політикою та суспільною свідомістю, формуючи уявлення про те, як мова може не лише відображати, але й формувати реальність у критичний час.

Символічні образи в промовах лідерів на кшталт героїзму, національної ідентичності, боротьби за свободу і демократію відіграють вирішальну роль у формуванні не тільки внутрішньополітичної стійкості, але й міжнародної коаліції на підтримку України. Промови Зеленського стали символом незламності українського народу, а Байденіві звернення підкреслюють глобальну боротьбу за демократичні цінності, тим самим закликаючи світ до солідарності та підтримки. У цих умовах символіка не є просто риторичним прийомом, а стратегічним інструментом, який формує масову свідомість і політичні процеси.

Окрім цього, дослідження символіки в промовах обох президентів дозволяє зрозуміти, як саме працюють когнітивні механізми сприйняття інформації під час війни. Символи активізують емоційні реакції та стимулюють колективну пам'ять, створюючи міцні асоціації між історичними подіями та поточними викликами. Вони формують уявлення про ворога, національні цілі та

колективну місію на тлі глобальної кризи. Це особливо важливо в умовах, коли інформаційні війни та дезінформація стають інструментами впливу на громадську думку.

Мета роботи полягає у виявленні когнітивних функцій символіки в промовах президентів України під час війни, що є ключовим аспектом сучасної мовної політики. Необхідно зосередитися на принципах, що регулюють використання символічних образів, їхньому впливі на громадську свідомість та національну ідентичність.

Досягнення поставленої мети зумовило розв'язання таких **завдань**:

- 1) висвітлити термін «символіка» у когнітивній лінгвістиці, його основних принципів та функцій у політичних промовах;
- 2) розкрити дискурс в межах дослідження про роль символіки у спілкуванні та формуванні суспільної думки;
- 3) визначити символічні образи у промовах президентів: джерела походження та функції;
- 4) виявити, які історичні, культурні та соціальні контексти впливають на формування символічних образів у промовах.
- 5) з'ясувати ролі, які виконують ці символи у формуванні національної ідентичності, єдності народу та сприйнятті влади.
- 6) охарактеризувати словотворчі та риторичні моделі у промовах.

До завдань дослідження належить вивчення теоретичних підходів до політичної символіки, що дозволить окреслити ключові аспекти її використання в умовах кризи. Здійснюючи аналіз промов президентів, робота прагне виділити найбільш частотні символи та їхній когнітивний вплив на сприйняття аудиторією. Окрім цього, дослідження звертає увагу на міжнародний контекст, аналізуючи, як символіка риторики допомагає формувати глобальні коаліції на підтримку України.

Також дослідження ставить за мету з'ясувати, як символи сприяють формуванню національної ідентичності в умовах війни. В умовах, коли на карту поставлено існування держави, питання національної ідентичності стає ключовим чинником для мобілізації суспільства. Використання символів, які апелюють до спільних історичних переживань, культурних цінностей та патріотичних почуттів, стає не лише способом консолідації, але й засобом виживання нації.

Об'єкт дослідження – когнітивний аспект символіки як лінгвокультурне явище в політичних промовах.

Предмет дослідження – когнітивні функції символіки в англомовних промовах президентів України під час війни.

Матеріалом дослідження слугував корпус промов, що включає текстовий аналіз ключових висловлювань, зроблених на міжнародних форумах, в медіа та під час виступів в інтернет-просторі.

Методологічною основою дослідження є загальні принципи когнітивної лінгвістики, взаємозв'язок мови, культури та національної ідентичності в умовах війни, а також антропоцентричний підхід до аналізу політичних мовних практик.

Методика дослідження. Для досягнення мети в дослідженні використано різноманітні наукові та лінгвістичні методи. **Системний лексико-семантичний аналіз** дозволив вивчити специфіку використання когнітивних символів у промовах. **Компонентний аналіз** дав змогу виявити структури значення ключових символіків. **Дистрибутивний аналіз** був спрямований на вивчення характеристик і функціональних аспектів когнітивних образів у промовах, що транслюються в медіа та соціальних мережах.

Наукова новизна роботи полягає у першій спробі визначити основні функції символіки в англомовних промовах президентів України, які стосуються перебігу війни.

Практичне значення кваліфікаційної роботи полягає у застосуванні її результатів та висновків в теоретичних курсах з «Когнітивної лінгвістики» та «Стилістики англійської мови», а також у практиці викладання англійської мови. Основні положення кваліфікаційного проекту можуть бути використані при написанні курсових і бакалаврських робіт, а також у лексикографічній практиці, укладанні словників і наукових видань з англійської мови.

Апробація дослідження. Результати проведеного дослідження частково висвітлено у опублікованій науковій статті «Символіка героїзму в англійськомовних промовах американського та українського президентів у рамках вивчення когнітивного дискурсу (промови під час зустрічі у Хіросіма, 2023)».

Кваліфікаційну роботу виконано відповідно до науково-дослідної теми кафедри «Лінгвокогнітивні, лінгвокультурологічні, наратологічні та перекладознавчі аспекти дослідження художніх та нехудожніх типів текстів», державний реєстраційний № 0123U103801.

Структура та обсяг роботи. Робота складається з вступу, двох розділів (теоретичної та практичної частин), загальних висновків дослідження, списку використаних джерел та ілюстративного матеріалу, на основі яких проводилось дослідження.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КОГНІТИВНОГО ДИСКУРСУ ТА СИМВОЛІКИ

1.1. Когнітивний дискурс: сутність і основні характеристики

Когнітивний дискурс є складною та багатогранною концепцією яка охоплює важливі аспекти людського мислення, пізнання та мовленнєвої діяльності. Це поняття поєднує в собі когнітивну науку, що вивчає процеси мислення та сприйняття інформації, з лінгвістикою, яка зосереджена на формуванні та використанні мовних конструкцій. Когнітивний дискурс розглядає, як знання, ментальні моделі та індивідуальні способи сприйняття інформації впливають на структуру та зміст комунікативної діяльності, тобто на те, як людина організовує, інтерпретує та передає інформацію в різних соціальних контекстах.

Дискурс розглядається як концептуальна модель та динамічний елемент мовної діяльності, що служить для представлення мовно-комунікативних актів різних типів у когнітивному контексті. Це відбувається завдяки сполученню глибинних і поверхневих мовних структур, із різноманітними екстралінгвальними та екстрамовними елементами змісту. Вербальні та екстравербальні складники дискурсу, а також способи їх інтеграції, орієнтовані на пізнання та формування певних концептуальних картин світу, які відображають реальність, що оточує людину. [23]

Когнітивний дискурс можна визначити як процес передачі та обміну інформацією, що ґрунтується на когнітивних процесах, таких як сприйняття, обробка, інтерпретація та збереження інформації у пам'яті. Це явище інтегрує в собі когнітивні науки, які досліджують механізми мислення, та мовознавчі

підходи, що аналізують структуру і функціонування мови у процесі комунікації. Основна мета когнітивного дискурсу полягає у вивченні того, як мова використовується для організації знань, думок і концептів у свідомості, а також для їх вираження та обміну в комунікативній взаємодії.

Дослідники визначають дискурс як вид комунікативної діяльності, що є інтерактивним явищем і проявляється в різних формах мовленнєвого потоку. Варто зазначити, що синтез когнітивних, мовних та позамовних (соціальних, психічних, психологічних) факторів залежить від теми спілкування і призводить до виникнення різноманітних мовленнєвих жанрів. Дискурси можна класифікувати наступним чином: літературний, театральний, газетний, теле- і радіодискурс, кінодискурс, рекламний дискурс та політичний дискурс, релігійний дискурс. [3, с. 65]

Когнітивний дискурс також передбачає розгляд комунікації не тільки як процесу передачі інформації, а й як засобу конструювання соціальної реальності. Мовленнєва діяльність тісно пов'язана з когнітивними моделями, які формують наше уявлення про світ, і тому вплив когнітивних процесів на мовлення є надзвичайно важливим аспектом у вивченні комунікативної поведінки.

У межах когнітивного дискурсу важливу роль відіграють концептуальні структури, які організують знання про світ. Люди сприймають реальність через призму структур, які формуються на основі їхнього досвіду та знань. Концептуальні структури відображаються в мовленні через різноманітні лексичні та синтаксичні засоби, що дозволяють мовцям точно передавати свої ідеї та думки. Ці концепти стають основою для побудови комунікації, допомагаючи співрозмовникам розуміти один одного та створювати спільне бачення реальності.

Одним з етапів дискурс-аналізу є визначення когнітивно-концептуальних параметрів дискурсу — це характеристики, що виявляють специфіку

відображення подій в ситуаційній моделі автора чи мовця, а також вплив його дискурсу на соціокультурні уявлення адресатів (інтерпретативні фрейми). У широкому сенсі такі параметри забезпечують взаємозв'язок між дискурсом та контекстом, враховуючи усвідомлення контексту як лінгвокогнітивної категорії. Це дозволяє пояснити, з одного боку, спосіб, яким соціокультурні чинники впливають на структуру тексту чи дискурсу, і, з іншого, роль дискурсу у формуванні контексту. [16]

Мова в когнітивному дискурсі є не лише інструментом передачі інформації, але й засобом моделювання реальності. Кожен мовний акт може відображати певну модель дійсності, що існує у свідомості мовця. Мовлення організовується таким чином, щоб відображати не об'єктивну, а суб'єктивну версію реальності, засновану на когнітивних моделях і ментальних уявленнях комунікатора. Для цього використовуються різні мовні засоби, такі як метафори, аналогії, ігри слів та інші стилістичні прийоми, що допомагають спрощувати або, навпаки, ускладнювати інформацію, яку потрібно передати.

Категоризація є важливою когнітивною функцією, яка впливає на те, як люди організовують і розуміють інформацію у дискурсі. Процес категоризації дозволяє групувати об'єкти та явища у певні категорії на основі схожих характеристик, що значно полегшує орієнтацію у навколишньому світі. У мовленні ці категорії відображаються через використання відповідної лексики та граматичних конструкцій, що забезпечують ефективну комунікацію між мовцями.

У когнітивному дискурсі важливе місце займають ментальні простори – динамічні та гнучкі структури, що виникають у свідомості під час мовленнєвої взаємодії. Ментальні простори дозволяють мовцям і слухачам працювати з уявними ситуаціями, концептами та сценаріями, що значно спрощує процес комунікації та допомагає формувати складні зв'язки між різними елементами

дискурсу. Це явище є важливим для розуміння того, як люди створюють нові смисли та інтерпретують мовлення співрозмовників.

Тлумачення ментального простору можна розглядати з двох протилежних перспектив: 1) ментальні простори є конструкціями свідомості, в яких відображено інтелектуальний досвід людини; вони існують до моменту мовлення як індивідуальний тезаурус знань, які людина набула. Під час акта мовлення ці простори активуються і «осмислюють» зміст висловленої думки; 2) ментальні простори виступають як лінгвальні утворення робочої пам'яті, які формуються заново в кожному новому висловленні. Іншими словами, ментальний простір є похідним від змісту речення або висловлення. В аналізі прикладів, що ілюструють теоретичні тези про ментальний простір, Ж. Фоконьє та його американські колеги схиляються до другої перспективи. Вони вважають, що ментальний простір створюється безпосередньо під час комунікативно-когнітивного акту і є функцією робочої пам'яті. [28, с. 24]

Когнітивний дискурс є інтерактивним процесом, у якому беруть участь як мовець, так і слухач. Вони взаємодіють на основі своїх когнітивних моделей та уявлень про світ, що дозволяє їм не тільки обмінюватися інформацією, але й створювати нові знання або реорганізувати наявні концепти. Важливою складовою цього процесу є спільне розуміння, яке виникає у процесі комунікації та забезпечує ефективну передачу і сприйняття інформації.

Пам'ять і увага відіграють ключову роль у когнітивному дискурсі, оскільки вони впливають на сприйняття, обробку та запам'ятовування інформації. У підлітковому віці, коли процеси запам'ятовування та акцентування уваги є особливо важливими, когнітивний дискурс допомагає краще зрозуміти, як ці механізми можуть покращити навчальний процес і підвищити ефективність засвоєння нових знань, зокрема у вивченні іншомовних слів.

Сприйняття інформації людьми також залежить від їхнього емоційного стану. П. Ніденталь і М. Сеттерлунд провели дослідження в цій галузі, під час якого учасники, прослухавши музичні фрагменти, що викликали певний настрій, мали зреагувати на емоційно забарвлені слова. В ході експерименту досліджувався час реакції учасників. Результати показали, що сприйняття інформації є дуже вибіркоким стосовно емоцій. Зокрема, у пригніченому стані люди схильні акцентувати увагу лише на негативних аспектах різних ситуацій, тоді як позитивно налаштовані особи сприймають ці ситуації в зворотному світлі. [27, с. 62]

Когнітивний дискурс є комплексною концепцією, що об'єднує когнітивні науки та лінгвістику, вивчаючи взаємозв'язок між мисленням, мовленням та сприйняттям інформації. Він вказує на те, як знання, ментальні моделі та індивідуальні способи сприйняття формують структуру комунікативної діяльності. Важливими аспектами когнітивного дискурсу є концептуальні структури, що організовують знання та допомагають створювати спільну реальність у процесі комунікації.

Дослідження, такі як робота П. Ніденталя і М. Сеттерлунда, підкреслюють, що емоційний стан впливає на сприйняття інформації, а ментальні простори можуть бути як індивідуальними конструкціями свідомості, так і динамічними утвореннями, що формуються під час мовленнєвої взаємодії. Основною метою когнітивного дискурсу є вивчення способів, якими мова використовується для організації та вираження знань, а також роль пам'яті, уваги та емоцій у процесі комунікації.

Отже, когнітивний дискурс служить важливим інструментом для розуміння того, як людина організовує, інтерпретує та передає знання. Він акцентує на інтерактивності комунікаційного процесу і взаємозв'язку між когнітивними та соціокультурними чинниками, що робить його важливим для дослідження комунікації в різних контекстах.

1.2. Символіка як засіб комунікації в політичних промовах

Науковці вважають, що політична промова має тісний зв'язок із групою людей – політиками, чие мовлення, хоча й має індивідуальні особливості, відображає загальні тенденції розвитку мови в цілому. Важливо зазначити, що мовлення політиків є своєрідним еталоном, що демонструє норми стандартної вимови та мовної практики суспільства. [26, с. 67]

Зміст політичної промови грає ключову роль: він повинен бути зрозумілим і доступним для широкого загалу. Це означає, що інформація та її вербальне втілення повинні відповідати активній або, щонайменше, пасивній мовній компетенції членів етнічної спільноти. Іншими словами, політики повинні враховувати мовленнєві можливості та культурний контекст свого слухача для ефективної комунікації. Таким чином, політична промова не лише виконує інформаційну функцію, але й формує суспільні уявлення та сприяє розумінню між політиками і громадськістю.

Політичні промови є не лише інструментом передачі інформації, але й засобом створення емоційного та інтелектуального впливу на аудиторію. У цьому контексті символіка відіграє надзвичайно важливу роль, забезпечуючи потужний емоційний вплив, допомагаючи спрощувати складні політичні ідеї, і формуючи особливий зв'язок між політиками та їхньою аудиторією. Символіка є засобом комунікації, який не лише передає повідомлення, але й додає йому глибшого сенсу, використовуючи культурні, історичні та соціальні референції, що допомагають політикам досягати своїх цілей і впливати на громадську думку.

Семіотика – це наука, що вивчає символи й знаки, а також їхнє використання в різних комунікативних контекстах. Вона зародилася на межі XIX – XX століть, отримавши значний вплив від робіт американського

філософа, логіка та математика Ч. С. Пірса і швейцарського лінгвіста Ф. де Соссюра, яких вважають основоположниками цієї дисципліни. [8, с. 99]

Слово «семіотика» походить від грецького «*semeion*», що означає «знак». Основним завданням семіотики є дослідження виробництва, структури та функціонування знакових систем, які використовуються для зберігання й передачі інформації. Семіотика охоплює як природні мови, такі як мовлення, так і штучні мови, а також різноманітні візуальні знакові системи, такі як графіка, символи, знаки та інші елементи, що мають семантичне значення.

Ця наука дозволяє зрозуміти, як саме знаки створюють значення, які соціокультурні контексти впливають на їхнє сприйняття й інтерпретацію, а також як знакові системи формують наше спілкування та сприйняття світу.

Символіка в політичних промовах — це спосіб передати складні ідеї, концепти та емоції за допомогою простих, зрозумілих образів і символів. Вона може проявлятися як через вербальні засоби, так і через невербальні — жести, міміку, кольори, образи. Використання символіки дозволяє політикам передавати потужні повідомлення у скороченій та водночас насиченій формі. Символіка слугує мостом між політичним лідером та його аудиторією, забезпечуючи доступ до колективної свідомості та культурної спадщини суспільства.

Одним із засобів розвитку та збагачення значення і функцій слів у мові є метафорика — вживання слів у непрямому значенні, зокрема як метафори. Метафори широко використовуються в політичних промовах та аргументації, виконуючи роль інструментів, що сприяють схилянню аудиторії до прийняття певних рішень і спонукають до бажаної поведінки. Коли державні лідери намагаються донести інформацію, їхній стиль спілкування вказує на ставлення до слухачів. Аудиторія, в свою чергу, міркує про метафоричні вираження, пов'язані з категоріями «висоти» та «відстані», які відображають стосунки між ними та політичними діячами. Таким чином, метафора стає не лише складовою

мови, а й своєрідним символом, що ілюструє рівень взаємодії та зв'язку між лідерами і громадськістю. [20, с. 202]

Політичні діячі використовують символіку, щоб робити свої промови більш емоційними, надавати їм глибини, викликати у слухачів позитивні або негативні емоції. Наприклад, згадка національних символів, таких як прапор або герб, майже завжди асоціюється з патріотизмом і відданістю своїй країні. Це викликає емоційний відгук у громадян, допомагаючи політикам налаштувати свою аудиторію на певну емоційну хвилю та забезпечити підтримку своїх ідей.

З моменту виникнення національних держав політичні лідери осмислено створювали національні та державні символи, такі як конституції, гімни, прапори, грошові знаки та свята. Ці символи відіграють важливу роль у формуванні національної ідентичності та зміцненні соціальної єдності серед громадян. [8, с. 99]

Усе це сприяє формуванню патріотичного ставлення, підвищенню соціальної активності та стимулюванню участі громадян у суспільних процесах. В результаті, державні символи стають важливими інструментами в управлінні суспільством та підтримці стабільності національної ідентичності.

Вербальна символіка у політичних промовах є одним із найпотужніших інструментів впливу. Політики часто вдаються до метафор, алегорій та інших риторичних прийомів, щоб зробити свої меседжі зрозумілими та водночас глибокими. Метафори, наприклад, дозволяють політикам спрощувати складні концепти, представляючи їх у вигляді простих образів. Такі фрази, як «будувати міст» або «розривати ланцюги», можуть символізувати прагнення до компромісу чи боротьби за свободу, що є зрозумілими навіть для людей без політичної освіти. Таким чином, політики створюють символічні асоціації, які допомагають їм будувати сильні зв'язки з громадськістю.

Особливо ефективною є символіка у кризові часи, коли політики намагаються апелювати до колективних почуттів солідарності та єдності.

Наприклад, у промовах під час війни або економічної кризи часто використовуються метафори боротьби або спільної роботи задля досягнення мети. Це дозволяє політикам мобілізувати громадськість, апелюючи до почуттів відповідальності за спільне майбутнє.

Невербальні елементи також грають важливу роль у політичній комунікації. Жести, міміка, постава політика можуть передати багато додаткових значень, які вербально не артикулюються, але суттєво впливають на сприйняття аудиторією. Наприклад, тверда постава політичного лідера під час промови може символізувати рішучість, впевненість і силу. Водночас спокійний жест або усмішка може викликати довіру і сприйматися як ознака відкритості до діалогу.

У процесі спілкування невербальні компоненти комунікації підсилюють значення непрямих реплік і реакцій, надаючи їм додаткове смислове навантаження. Це навантаження, в поєднанні з вербальними компонентами комунікації, може виявитися вирішальним для правильного декодування висловлювань адресата. Взаємодія вербальних і невербальних компонентів на макрорівні демонструє, що непрямі невербальні реакції на репліку-стимул адресанта здатні повністю замінити пряму вербальну відповідь адресата. На мікрорівні координація, субординація та ідентифікація між вербальними та невербальними компонентами відбуваються в межах однієї репліки. Це свідчить, що правильне поєднання вербальної частини висловлення з невербальною компонентною сприяє ефективності спілкування та дозволяє вирішити питання мовної економії. [37, с. 62]

Важливим елементом є також кольорова символіка. У політичних промовах вибір кольорів не є випадковим — кожен колір має свою асоціацію та може викликати певні емоції. Наприклад, червоний колір часто асоціюється з енергією, пристрастю, а іноді й із загрозою або революцією. Синій колір, навпаки, сприймається як символ стабільності, спокою і довіри. Вибір

відповідних кольорів у промовах, плакатах чи одязі може допомогти політикам посилити певні меседжі та створити правильний настрій серед аудиторії.

Окрім спрощення складних ідей та емоційного впливу, символіка також відіграє важливу роль у формуванні політичної ідентичності. Політики використовують символи для створення образів, які підкреслюють їхню власну ідентичність, а також ідентичність партій або політичних рухів, до яких вони належать. Завдяки символам, політики можуть конструювати свій імідж таким чином, щоб аудиторія ототожнювала їх із певними цінностями або традиціями.

Наприклад, політики, які прагнуть показати себе як захисників традиційних цінностей, можуть використовувати історичні символи або посилатися на національні героїчні образи. Це допомагає їм встановити зв'язок із минулим та підкреслити свою прихильність до історичних досягнень нації. З іншого боку, політики, що прагнуть продемонструвати прогресивні ідеї, можуть використовувати сучасну символіку, що асоціюється із змінами, інноваціями та майбутнім.

Кожен народ розвиває свої власні національно-державні символи, які формуються протягом тривалого часу та ґрунтуються на давніх традиціях. Деякі з них виникають спонтанно, в той час як інші запроваджуються політичною елітою. Національно-державні символи та ідеали є невід'ємною частиною процесу формування, закріплення та відтворення ідентичності будь-якої нації та держави як соціокультурної і політичної спільноти. [10]

Символіка не лише дозволяє політикам передавати свої ідеї, але й сприяє створенню почуття приналежності та єдності серед громадян. У політичних промовах символи часто використовуються для підкреслення спільних цінностей, які об'єднують суспільство. Наприклад, під час виборчих кампаній політики часто звертаються до символів родини, суспільства або нації, які асоціюються з єдністю та спільною метою. Це дозволяє створити образ спільноти, в якій кожен громадянин відіграє важливу роль.

У кризових ситуаціях, таких як війни або природні катастрофи, символіка також відіграє ключову роль у мобілізації суспільства. Кризові явища доцільно розглядати, насамперед, через тенденції зниження купівельної спроможності та добробуту населення. Водночас кризу можна розглядати як точку біфуркації, тобто як переломний момент, що несе як суттєві загрози, так і серйозні можливості. [15]

Політики використовують образи нації, що бореться за своє виживання, або апелюють до історичних подій, коли країна переживала складні часи. Це допомагає створити почуття спільної мети та готовності до дій, викликаючи почуття патріотизму та солідарності.

Символіка є одним із найважливіших інструментів політичної комунікації. Вона дозволяє політикам передавати складні ідеї у простій та емоційно насиченій формі, створювати почуття спільності серед громадян та будувати свою політичну ідентичність. Вербальні і невербальні символи надають політичним промовама глибини, дозволяючи політикам впливати на суспільні настрої та формувати громадську думку. Успішне використання символіки може значно підвищити ефективність політичної комунікації, перетворюючи інформацію не лише на засіб передачі даних, але й на потужний інструмент впливу на емоції та свідомість людей.

1.3. **Методи аналізу символіки в дискурсі**

Аналіз символіки в дискурсі є складною, але надзвичайно важливою частиною дослідження політичних, соціальних та культурних комунікацій. Символи виконують важливу роль у передаванні культурних смислів, формуванні колективної ідентичності та комунікації ідей. Вони є не просто образами або знаками, а носіями складних систем смислів, які можуть використовуватися для підтримки або підризу певних ідеологічних позицій, політичних програм чи соціальних норм. Символи також можуть бути

інструментами соціальних маніпуляцій, використовуватися для мобілізації громадян, вираження протесту чи ідентифікації з певними групами. Різноманітність символів і способів їх використання потребує застосування комплексних методів аналізу для їхнього точного і всебічного вивчення. До основних методів, які застосовуються в аналізі символіки, належать когнітивний аналіз, контент-аналіз, дискурсивний аналіз, семіотичний підхід і соціокультурний аналіз.

Дискурс-аналіз — це метод дослідження комунікації, спрямований на виявлення соціального контексту, який лежить в основі усного або писемного мовлення. Цей метод досліджує взаємозв'язок між мовними кодами в спілкуванні та соціальними, психічними, культурними та психологічними процесами. Дискурс-аналіз використовується для вивчення мови у її природному функціонуванні, в тому контексті, в якому вона застосовується, дозволяючи глибше зрозуміти не лише зміст висловлювань, але й їх соціальне значення та вплив. [35, с.216]

Когнітивний аналіз символіки ґрунтується на дослідженні того, як люди сприймають, інтерпретують і організовують символи у своїй свідомості. Когнітивна наука стверджує, що символи активізують певні ментальні моделі та концептуальні структури, які існують у нашій свідомості. Ці моделі визначають, як люди розуміють світ і взаємодіють з ним. Застосування когнітивного аналізу дозволяє дослідникам зрозуміти, як конкретні символи активізують ті чи інші асоціації, спогади або емоції, що в свою чергу впливає на поведінку і сприйняття реальності.

Наприклад, під час вивчення політичних промов, когнітивний аналіз допомагає дослідникам виявити, які символи використовуються для створення певних образів або концептів, таких як «національна єдність» чи «демократія». Така символіка формує певні очікування та відчуття у слухачів і виборців, що впливає на їхнє ставлення до політичних рішень. Використання когнітивного

аналізу дозволяє зрозуміти не тільки те, як символи працюють на свідомому рівні, але й те, як вони впливають на підсвідомі процеси сприйняття.

Цей метод також дає змогу зрозуміти, як символи можуть бути інструментом формування колективної пам'яті, де символіка національної боротьби чи історичних подій допомагає підтримувати політичну ідентичність і мобілізувати населення навколо певних ідей.

Контент-аналіз — це метод, що використовується для вивчення змісту різних типів даних, таких як візуальні й вербальні матеріали. Він дозволяє зменшити спостережувані явища чи події до визначених категорій, що полегшує їхній аналіз та інтерпретацію. У статті представлені основні концепції та техніки для реалізації контент-аналізу. Як методологія, контент-аналіз може бути як якісним, зазвичай на етапах розвитку дослідження, так і кількісним, коли його використовують для визначення частоти явищ. [44] Метод контент-аналізу дозволяє дослідникам ідентифікувати ключові символи, підраховувати їх частоту використання, а також вивчати їхній контекст і роль у передачі повідомлень.

Контент-аналіз може застосовуватися як для вивчення політичних промов, так і для аналізу медіадискурсу або художніх текстів. Наприклад, дослідник може аналізувати, як політичні лідери використовують національні символи під час передвиборчих кампаній для консолідації своїх прихильників або для формування ідеологічних рамок. Контент-аналіз дозволяє вивчити, як часто і в яких контекстах медіа використовують певні символи для створення настроїв страху, надії чи ворожнечі. Це дозволяє виявити стратегії маніпуляції громадською думкою та впливу на масову свідомість.

Цінність цього методу полягає в тому, що він дозволяє працювати з великими масивами даних і дає змогу виявляти тенденції, закономірності та взаємозв'язки між символами і соціальними, політичними або культурними процесами.

Дискурс-аналіз — це екзистенційне структурно-семіотичне дослідження текстів, яке також враховує реакції читача. Особливістю цього підходу є виявлення прихованих значень тексту, аналіз контексту його створення, а також можливих інтерпретацій, які можуть виникнути у читача чи слухача. Цей метод дає змогу глибше зрозуміти, як текст сприймається і які культурні та соціальні фактори впливають на його сприйняття. [31, с. 322]

Дискурсивний аналіз символіки орієнтується на дослідження того, як символи функціонують у дискурсі з урахуванням соціальних, політичних і культурних контекстів. Символи можуть виконувати роль елементів, що підтримують владу або створюють ідеологічні структури. Цей метод дає змогу дослідити, як символи використовуються для легітимізації владних відносин, формування політичних ідентичностей або мобілізації громадськості на підтримку певних ідей.

Критичний дискурс-аналіз часто слугує науково-методологічною основою, що передбачає дослідження впливу дискурсу на соціальні процеси та зміни в суспільстві. Цей підхід є особливо продуктивним у вивченні політичних промов, оскільки дозволяє зрозуміти, як слова і повідомлення формують соціальні реалії та впливають на громадську думку. [24, с. 126]

У політичному дискурсі символи часто стають інструментами для конструювання певних соціальних уявлень. Наприклад, національні прапори або герби можуть використовуватися для символічної легітимації влади чи національних рухів. Дискурсивний аналіз дозволяє виявити, як символи не тільки передають певні повідомлення, але й формують структури влади та впливають на взаємодію між різними соціальними групами. У цьому контексті символи можуть як зміцнювати існуючі соціальні ієрархії, так і слугувати інструментами для їх підриву.

Досліджуючи політичні тексти, можна виявити, як символи впливають на формування громадської думки та політичних поглядів. Наприклад,

використання символіки незалежності або свободи може мобілізувати народ на підтримку політичних реформ або революційних змін.

Семіотика (від грец. *sema* – знак) — це наука про знаки та знакові системи, яка тісно пов'язана з мовою. Згідно з семіотичним підходом, мова розглядається як система знаків, що функціонує за певними правилами утворення та перетворення слів. Знак містить у собі матеріальний об'єкт, який умовно представляє та вказує на означуване предмет, явище, подію або властивість.

У мовному контексті знаками виступають слова і словосполучення. У усній мові (вербальному тексті) це коливання повітря, а в письмовій — сліди чорнил або фарб. Слова та словосполучення, з яких складається текст, мають предметні значення і служать для вказування на відповідні об'єкти в реальному світі. Ця система значень дозволяє людям спілкуватися та обмінюватися інформацією, адже знаки функціонують як посередники між думкою та реальністю. [32, с. 34]

Семіотичний підхід до аналізу символіки зосереджений на вивченні знакових систем і того, як символи функціонують як носії смислів. Семіотика вивчає, як символи передають не тільки денотативні (прямі) значення, але й конотативні (приховані або контекстуальні) смисли. Це дозволяє дослідникам виявляти багаторівневу структуру символів і їхню роль у формуванні культурних та ідеологічних посилів.

Семіотичний аналіз вимагає глибокого розуміння того, як символи пов'язані з культурними традиціями та соціальними нормами. Наприклад, червоний колір може мати різні значення залежно від культурного чи політичного контексту: у деяких суспільствах він асоціюється з революцією, енергією або небезпекою, а в інших може символізувати любов або пристрасність.

Семіотика також дозволяє аналізувати взаємодію між символами, створюючи складні системи смислів. Цей підхід особливо корисний у вивченні художніх текстів, реклами, політичних кампаній або культурних продуктів, де символи можуть співпрацювати або вступати в конфлікт один з одним, створюючи багатовимірні повідомлення.

Соціокультурний аналіз — це науковий підхід, який фокусується на комплексному вивченні взаємозв'язків між соціальними, культурними, економічними та середовищними факторами в суспільстві. Цей методологічний підхід дозволяє глибше зрозуміти, як різні аспекти життя суспільства взаємодіють і впливають один на одного. [1]

Основною метою соціокультурного аналізу є виявлення потреб, цінностей, традицій та культурних звичаїв певних суспільних груп. Це дослідження може охоплювати різноманітні теми, такі як ідентичність, соціальна структура, стосунки між різними культурами, вплив економічних умов на соціальну поведінку, а також роль середовища в культурних практиках.

Застосовуючи соціокультурний аналіз, дослідники можуть отримати більш зрозумілі картини соціальних явищ, виявити закономірності поведінки та розвитку суспільства і, в кінцевому рахунку, формувати рекомендації для політики, освіти та культурних ініціатив. Цей підхід є важливим для розвитку соціальних наук, антропології, культурології та інших дисциплін, що досліджують людську поведінку в контексті суспільства.

Соціокультурний аналіз символіки зосереджується на дослідженні того, як символи функціонують у конкретних соціальних і культурних контекстах. Він дозволяє вивчати, як різні соціальні групи або культурні спільноти інтерпретують символи відповідно до своїх традицій, норм та цінностей. У цьому контексті символи можуть мати різні значення для різних людей або соціальних груп.

Наприклад, символи, що асоціюються з націоналізмом або релігією, можуть мати позитивне значення для однієї групи і викликати відчуття загрози або відторгнення в іншій. Соціокультурний аналіз дозволяє виявити, як символіка взаємодіє з ідентичностями різних соціальних груп і як ці символи можуть сприяти консолідації або роз'єднанню суспільства.

Аналіз символіки в дискурсі є важливою складовою вивчення соціальних, політичних і культурних комунікацій, оскільки символи не лише передають культурні смисли, але й формують колективну ідентичність. Вони служать носіями складних систем смислів і можуть бути використані як для підтримки, так і для підриву конкретних ідеологій. Важливість цього аналізу обумовлює необхідність застосування різноманітних методів, таких як когнітивний, контент-аналіз, дискурсивний, семіотичний та соціокультурний аналіз, які дозволяють детально досліджувати функціонування символів у різних контекстах.

Кожен із запропонованих методів приносить свій внесок у розуміння того, як символи впливають на суспільні процеси. Дискурс-аналіз, зокрема, фокусується на соціальному контексті мовлення, виявляючи взаємозв'язки між мовними кодами і соціальними процесами, тоді як когнітивний аналіз вивчає, як символи сприймаються і інтерпретуються у свідомості. Контент-аналіз, в свою чергу, дозволяє дослідникам структурувати і аналізувати великі масиви даних, визначаючи частоту використання символів та їхню роль у формуванні громадської думки.

Аналіз символіки є складним і багатоаспектним процесом, що потребує інтегрованого підходу, який включає різні методи дослідження. Кожен із підходів до вивчення символів, будь то когнітивний аналіз, контент-аналіз, дискурсивний підхід, семіотичний або соціокультурний аналіз, дозволяє дослідникам наблизитися до розуміння багатогранної природи символів та їхньої ролі в суспільних і політичних процесах.

РОЗДІЛ 2. КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ СИМВОЛІКИ В ПРОМОВАХ АМЕРИКАНСЬКОГО ТА УКРАЇНСЬКОГО ПРЕЗИДЕНТІВ

2.1. Спільні та відмінні риси у використанні символіки

На основі думок Р. М. Перлофа та Б. Макнейера можна зробити висновок, що політична комунікація є багаторівневим процесом, який охоплює не лише вербальні елементи, але й невербальні засоби передачі інформації. Перлоф підкреслює, що мова, зокрема емоційно забарвлена лексика, метафори та синтаксичні конструкції, використовується для впливу на ставлення та поведінку людей, що свідчить про стратегічний характер комунікаційних практик у політиці. Це означає, що політики свідомо формують свої меседжі, намагаючись підкорити емоційний та інтелектуальний контекст сприйняття. [18, с. 43]

Символіка в промовах президентів відіграє ключову роль у формуванні національної ідентичності, довіри до влади та сприянні єдності суспільства. Порівняння використання символіки в промовах американського та українського президентів, таких як Джо Байден, Дональд Трамп і Володимир Зеленський, виявляє як спільні, так і відмінні риси, які відображають національні, політичні та культурні цінності.

Як американські, так і українські президенти активно використовують національні символи, такі як прапор, герб та гімн, для підкреслення значущості своєї країни. Це допомагає зміцнити почуття патріотизму та гордості серед громадян. У промовах Байдена та Трампа часто згадувалась «американська мрія», яка символізує прагнення до успіху, свободи та рівності можливостей. Водночас Володимир Зеленський у своїх виступах наголошує на важливості незалежності та суверенітету України, використовуючи символіку, пов'язану з

героїчною боротьбою українського народу за свободу. Історичні моменти, такі як Революція Гідності та російська агресія, є центральними темами в його риторичі.

Як Байден, так і Зеленський, подібно до Трампа, регулярно закликають до єдності своїх народів, особливо в умовах зовнішніх або внутрішніх викликів. Байден у своїх промовах після інавгурації постійно наголошував на необхідності об'єднання нації після періоду глибоких політичних розбіжностей, які загострилися під час правління Трампа. Він використовував символи демократії та традицій США для підкреслення того, що американці повинні зберігати єдність перед обличчям загроз — як внутрішніх, так і міжнародних.

У промові американського президента також вживаються узагальнення. Узагальнення реалізуються шляхом виділення цілого: *«When Russia invaded, it wasn't just Ukraine being tested. The whole world faced a test for the ages. Europe was being tested. America was being tested. NATO was being tested. All democracies were being tested.»* У цьому прикладі спочатку згадується про увесь світ, а потім детально називаються його окремі частини: Європа, Америка, НАТО та всі демократичні країни, які об'єдналися, щоб дати відсіч Росії. Таке узагальнення підсилене епіфоричним повтором і несе в собі переконання, що Україна не єдиність у цій боротьбі, і що весь світ її підтримує. [24, ст. 128]

Трамп також часто апелював до єдності, проте робив це через символіку сили, економічного зростання та лідерства США, особливо наголошуючи на «американському відродженні» та «першості Америки».

У своїй промові на святкуванні Дня незалежності 2019 року Трамп підкреслив важливість американського духу незалежності, відзначивши досягнення американських героїв, таких як Джордж Вашингтон і Мартін Лютер Кінг-молодший. Він також говорив про єдність нації, підкреслюючи, що свобода та патріотизм мають об'єднувати американців незалежно від їх походження. *«We are one family and one Nation. This rich heritage belongs to every*

citizen, young and old, first-generation American—we want to go from first generation to tenth generation; it matters not. We are American.» [10]

Пріоритетами політики Дональда Трампа є створення робочих місць на високому рівні (*big league* – його улюблений вислів, що означає значні досягнення), удосконалення міграційного законодавства в країні та реформа системи охорони здоров'я. Перед виборами Трамп також стверджував, що його команда інтенсивно працюватиме над питаннями міграції, охорони здоров'я та займатиметься створенням нових робочих місць. [13, с. 24]

Володимир Зеленський у своїх промовах неодноразово звертається до символіки національної боротьби, особливо під час війни з Росією. Він підкреслює єдність українців перед загрозою зовнішньої агресії, постійно наголошуючи на важливості солідарності та підтримки міжнародної спільноти. Українська символіка у промовах Зеленського стає потужним інструментом, який об'єднує націю навколо боротьби за суверенітет і незалежність.

Володимир Зеленський демонструє іронічно-критичне ставлення до подібних символів, зокрема щодо символіки країни-агресора: «Наш герб – знак Княжої Держави Володимира Великого. Це тризуб. Не двоголові пташки. Тому що тут таке не злітає» (28 червня 2022 року). У цьому прикладі іронія трансформується в різке висміювання. [12, с. 27]

Спільною рисою для всіх трьох президентів є ретроспективне апелювання до історії. Байден і Трамп часто згадували визначні події американської історії, такі як війна за незалежність, громадянська війна чи досягнення в боротьбі за права людини. Байден, наприклад, наголошував на важливості відновлення демократичних традицій, зокрема в контексті відновлення репутації США після внутрішніх політичних криз. Трамп акцентував увагу на символах економічного успіху та відродження потужності Америки, часто апелюючи до часів післявоєнного зростання. Зеленський, у свою чергу, звертається до подій української історії, таких як боротьба з радянським тоталітаризмом та сучасна

війна з Росією. Він часто використовує історичні символи для створення безперервного зв'язку між минулим і сучасною боротьбою українського народу.

Водночас у промовах американських і українських президентів є суттєві відмінності, зумовлені різними культурними та геополітичними контекстами. Символіка, яку використовує Байден, часто має глобальний характер і звертається до ролі США як світового лідера. Байден особливо наголошує на міжнародній співпраці, важливості альянсів, таких як НАТО, і лідерстві Америки в боротьбі за демократичні цінності. Трамп, з іншого боку, під час свого президентства робив акцент на захисті національних інтересів США, використовував символи економічного та технологічного лідерства, підкреслюючи пріоритети «першості Америки».

Український президент Зеленський зосереджується більше на внутрішніх викликах і питаннях національної безпеки. У його промовах центральною є символіка суверенітету та територіальної цілісності. З огляду на військовий конфлікт з Росією, Зеленський часто звертається до міжнародної спільноти за підтримкою, але завжди наголошує на тому, що українці самостійно борються за своє право на свободу. Ця риторика відрізняється від глобальної геополітичної риторики американських лідерів.

Усі промови Володимира Зеленського, як адресовані внутрішній, так і зовнішній аудиторії, можуть слугувати прикладом для інших лідерів у кризових ситуаціях, оскільки він використовує ефективну тактику, висловлюючись чітко і лаконічно. У перші два місяці війни можна виокремити спільні теми його промов, спрямованих як до українців, так і до світової спільноти. [19, с. 73]

Економічна символіка також різниться. Трамп і Байден часто говорять про економічні досягнення США, підкреслюючи технологічний прогрес, створення робочих місць та лідерство на світовій арені. Для Трампа це було центральним елементом його президентської риторики. Натомість Зеленський більше зосереджується на реформах, необхідних для подолання корупції, стабілізації

економіки та подолання наслідків війни. Символіка економічних труднощів, зокрема, викликана війною та окупацією частини територій, є постійною темою в його виступах.

Крім того, Зеленський часто апелює до національних трагедій, таких як Голодомор, Чорнобильська катастрофа або війна на сході України, щоб підкреслити історичну боротьбу українського народу за виживання і свободу. В американських промовах також є місце для символів трагедій, таких як теракти 11 вересня, але загалом американські президенти більше акцентують на перемогах та досягненнях нації.

Ще однією суттєвою відмінністю є релігійна символіка. Байден, як практикуючий католик, іноді звертається до релігійних мотивів, проте вони здебільшого мають загальний характер, не займаючи центрального місця в його промовах. Він став лише другим президентом, який згадував святого Августина (після президента Джона Ф. Кеннеді, який був єдиним попереднім католицьким президентом), і першим президентом, що послався на Августина у своїй інавгураційній промові. [40] Трамп рідко згадував релігію, за винятком певних контекстів, пов'язаних із захистом традиційних цінностей. Зеленський, хоч і є світським політиком, часто вживає релігійні символи в контексті українських традицій і свят, підкреслюючи духовну єдність народу.

Таким чином, компаративний аналіз показує, що попри спільні патріотичні та демократичні цінності, кожен президент використовує символіку відповідно до національного контексту. Американські президенти частіше акцентують на глобальних темах і лідерстві США у світі, тоді як українські президенти, зокрема Зеленський, зосереджуються на питаннях національної безпеки, історії та внутрішніх викликах, які стоять перед Україною.

2.2. Вплив культурного контексту на символіку

Міжкультурна комунікація є важливою складовою міжкультурної взаємодії, що полягає в процесі передачі та обміну повідомленнями, знаннями, відчуттями та духовним досвідом між представниками різних культур за допомогою спеціальних знакових засобів, таких як природні та штучні мови. Повідомлення в цьому контексті виступає текстом, який може бути зрозумілий представником іншої культури лише за умови адекватного пізнання його знаково-символічного змісту.

Однак під час міжкультурної комунікації завжди існує ризик, що учасники можуть вкладати різні сенси в один і той же символ. Це створює проблеми культурних різночитань в інтерпретації символів, що виникає через культурні відмінності між суб'єктами комунікації. Як наслідок, можуть виникати соціально-психологічні реакції індивідів, такі як культурний шок або етноцентризм, щодо «чужих» культур. Ці явища можуть ускладнювати спілкування та взаєморозуміння у багатокультурному середовищі. [11]

Війна в Україні, що триває з 2014 року і особливо загострилася після 2022 року, глибоко вплинула на риторику світових лідерів. Промови президента України Володимира Зеленського, американського президента Джо Байдена та колишнього президента Дональда Трампа є віддзеркаленням не лише їхніх політичних позицій, а й національних культурних контекстів та специфічних обставин, у яких ці лідери діють. Символіка в їхніх виступах відображає національні прагнення, політичні реалії та способи комунікації з власним народом та міжнародною спільнотою.

У промовах президента Володимира Зеленського символіка завжди відігравала важливу роль, проте після початку повномасштабної війни вона стала ще більш значущою. Культурний контекст в Україні, де питання національної ідентичності та суверенітету є життєво важливими, зумовлює, що Зеленський акцентує увагу на героїзмі та стійкості українського народу.

Використання історичних образів і культурних символів у його промовах зміцнює відчуття єдності й протистояння агресії.

Під час своїх звернень Зеленський постійно апелює до символів боротьби за свободу, підкреслюючи незламність українців. Він часто говорить про «незламність» і «сильний дух» українського народу, а також про національних героїв та історичні моменти, які увійшли в культурний код України. Наприклад, згадки про часи козацтва, Революцію Гідності та боротьбу за незалежність під час радянських часів стають важливими символами, що зміцнюють єдність нації у протистоянні зовнішній агресії.

Крім того, Зеленський активно використовує міжнародні культурні символи для залучення підтримки з боку інших країн. Він порівнює війну в Україні з іншими історичними конфліктами, як-от Друга світова війна, що резонує з європейськими та американськими аудиторіями, підкреслюючи універсальність боротьби за свободу. Його риторика викликає відгук і сильні емоційні реакції як всередині країни, так і за її межами, що робить символіку невід'ємною частиною його комунікації як на внутрішньому, так і міжнародному рівнях.

Для Джо Байдена символіка у промовах щодо війни в Україні також має велике значення, хоча вона більшою мірою пов'язана з ідеалами свободи, демократії та глобальної солідарності. Культурний контекст Сполучених Штатів, де існує довга традиція захисту прав людини і демократичних цінностей, формує риторіку Байдена. Його промови на підтримку України розглядаються як продовження боротьби за ці універсальні цінності, які є важливими для американського суспільства.

У випадку з промовами Джо Байдена щодо України, він часто апелює до символів героїзму та хоробрості українського народу. Висловлювання на кшталт «*the brave people of Ukraine*» і «*a marvel to the rest of the world*» є не лише висловами підтримки, але й створюють уявлення про українців як про героїв,

здатних протистояти будь-яким труднощам. Ці символи спонукають людей до оптимізму, натхнення та гордості. [17]

Байден часто звертається до історичних символів США, таких як Конституція, Декларація незалежності та символи свободи, щоб підкреслити роль Америки як «лідерки вільного світу». Наприклад, у своїх зверненнях щодо війни в Україні Байден постійно наголошує на тому, що Америка повинна захищати демократію, не лише у власних кордонах, але й у всьому світі. Він порівнює сучасний конфлікт із боротьбою, яку США вели за свою незалежність і права людини. Таким чином, символіка боротьби за свободу, що завжди була важливою частиною американської національної ідентичності, трансформується в глобальну місію підтримки демократії, зокрема в Україні.

Байден також наголошує на символах міжнародної співпраці. Під час своїх промов він часто наголошує на важливості НАТО та багатосторонніх альянсів у боротьбі з агресією, підкреслюючи необхідність спільної відповідальності за світовий порядок. Це підсилює ідею про те, що війна в Україні не є лише локальною проблемою, а є глобальною боротьбою, у якій США відіграють провідну роль.

На відміну від Байдена, риторика Дональда Трампа щодо війни в Україні була менш сфокусованою на глобальних ідеалах демократії і більше на прагматичних інтересах США. Його підхід до символіки відзначався популістськими настроями, в яких домінувала ідея «Америка перш за все». Це відображало специфіку американського політичного контексту за часів його президентства, коли велика частина виборців підтримувала ізоляціоністські тенденції та пріоритет внутрішніх справ.

Навіть на брифінгу із Зеленським Трамп намагається звернути увагу на економіку та досягнення під час його президентства : *«But the country of — our country is doing phenomenally well. We are — we have the best economy we've ever had. We have the best employment numbers that we've ever had. We have now almost*

160 million people working, which is more than we've ever had. So we're doing very well in every respect. » [5]

У промовах Трампа символіка часто була пов'язана з економічними наслідками війни для США, а не з глобальною місією захисту демократії. Наприклад, він акцентував увагу на витратах, пов'язаних з міжнародною підтримкою України, та можливих ризиках для американських робочих місць або економіки. Такий підхід використовував символи економічного добробуту і національної безпеки, що зверталися до емоцій американських виборців.

Хоча Трамп уникав відвертої критики допомоги Україні, він ставив під сумнів масштаби цієї підтримки і підкреслював, що США не повинні бути «світовим поліцейським». Його промови демонстрували тенденцію до використання символіки, яка стосувалася внутрішніх інтересів Америки і відображала настрої його електорату.

Культурний контекст відіграє вирішальну роль у формуванні символіки, яку використовують Зеленський, Байден та Трамп у своїх промовах щодо війни в Україні. Для Зеленського національна ідентичність, історія боротьби українців за свободу і суверенітет стають центральними елементами символічної риторики. Його звернення мають глибокий емоційний вплив на українське суспільство, адже вони апелюють до спільних історичних травм і прагнень народу.

Байден використовує символіку, яка відображає американську традицію глобального лідерства у захисті демократії та прав людини. Його промови резонують із глибокими національними цінностями американців і закликають до міжнародної відповідальності за глобальну стабільність. Це дозволяє йому підкреслювати моральний обов'язок США допомагати Україні в її боротьбі.

З іншого боку, як показують деякі висловлювання Байдена, «you seemed to be leading», цей героїзм може служити виправданням того, що Україна може впоратися самотужки, що, в свою чергу, може спричинити пасивну позицію

інших держав або створити враження, що активна допомога не є критичною. [17]

Трампа, навпаки, часто фокусується на внутрішньоамериканських питаннях, використовуючи символи економічного добробуту і національної безпеки, які були близькими його електорату. Він апелює до ізоляціоністських тенденцій, які були притаманні частині американського суспільства, під час свого президентства, що дозволяло йому привертати увагу до внутрішніх проблем, а не до глобальних зобов'язань.

Таким чином, символіка в промовах Зеленського, Байдена і Трампа є яскравим відображенням культурного контексту, в якому вони діють, і впливає на формування сприйняття війни в Україні як на внутрішньому, так і на міжнародному рівні.

2.3. Когнітивні аспекти сприйняття символіки

Символіка, яка використовується в промовах лідерів під час війни, має глибокий когнітивний вплив на сприйняття громадянами як самих промов, так і загальної ситуації. Когнітивні аспекти сприйняття відіграють ключову роль у тому, як інформація обробляється, інтерпретується та зберігається в пам'яті. Лідери, такі як Володимир Зеленський та Джо Байден, майстерно використовують символи для мобілізації своїх народів та міжнародної спільноти в умовах війни в Україні. Символи у їхніх промовах не лише звертаються до раціональних аспектів сприйняття, але й викликають глибокі емоційні реакції, що сприяє зміцненню національної єдності, патріотизму та міжнародної солідарності.

Висловлювання президента України, насичені іронією та метафорами, суттєво впливають на сприйняття ситуації як усередині країни, так і за її межами. Використання слова «бункер» дійсно має глибокі асоціації, пов'язані з

образом влади, страху та ізоляції, особливо у контексті лідера країни-агресора (3 березня 2022). [12, с. 28]

Ця метафора не лише підкреслює безуспішність спроб уникнути наслідків агресії, але й ставить під питання моральну сторону таких дій. Іронічний тон у висловлюваннях може також слугувати способом підняття духу та єднання народу в умовах кризи, підкреслюючи контраст між стратегією замикання та відкритістю до викликів.

Символи є не просто засобами вираження думок — вони формують наратив, який лідери використовують для комунікації з аудиторією. Володимир Зеленський постійно звертається до символів боротьби за незалежність, національної ідентичності та культурної спадщини України. У своїх промовах він часто згадує героїзм українців, їхню історичну здатність протистояти загарбникам, використовуючи при цьому такі символи, як прапор, тризуб або унікальні українські історичні постаті, зокрема Тарас Шевченко чи княгиня Ольга. Це не лише підкріплює наратив про українську стійкість, але й формує відчуття тяглості боротьби за свободу.

«Наші національні кольори — це сьогодні міжнародний символ сміливості й незламності всього світу. У будь-якій країні, на будь-якому континенті, коли бачать синьо-жовтий, знають, що це про свободу. Про народ, який не здався, який вистояв, який об'єднав світ.»[3]

Такі символи, як рідна мова, рідна земля та український народ, стають центральними у формуванні наративу, що підкреслює необхідність захисту своєї країни від загарбника. В умовах війни цей наратив стає потужним інструментом національної мобілізації. Українці відчувають себе частиною історичного руху, що виступає проти новітнього колоніалізму, і ці відчуття зміцнюються завдяки символам, які допомагають створити колективну ідентичність.

Джо Байден, зі свого боку, звертається до американських символів, що укорінені в демократичних цінностях та історичному лідерстві США у світових конфліктах. Часто у своїх промовах він говорить про «світло свободи» або «лідерство вільного світу», порівнюючи сучасний конфлікт в Україні з тими викликами, які США долали протягом своєї історії — від боротьби за незалежність до протистояння тоталітарним режимам у ХХ столітті. Ці символи підкріплюють наратив, що Україна — це нова лінія фронту глобальної боротьби за демократію, а США повинні відігравати ключову роль у її захисті.

Когнітивні механізми сприйняття, такі як емоційний вплив та когнітивні упередження, мають вирішальне значення в тому, як громадяни обробляють символіку в промовах лідерів. Символи, що активізують національні почуття та емоції, здатні значно посилювати готовність до дій і підтримки лідера в умовах кризи.

Для українців символи національної ідентичності викликають патріотичні почуття, зміцнюють готовність до опору та підтримки держави в умовах війни. Наприклад, згадка про Майдан як символ української волі та гідності активізує глибокі емоційні відгуки в українському суспільстві, адже цей момент є частиною недавньої колективної пам'яті. Позитивні емоції, викликані такими символами, зміцнюють віру в перемогу та підвищують рівень солідарності.

Для американців, особливо тих, хто підтримує Байдена, символи демократії та боротьби за свободу резонують із базовими переконаннями американської національної ідеї. Байден, згадуючи історичні постаті чи епізоди американської історії, як-от Декларація незалежності або боротьба з нацизмом, підсилює в аудиторії почуття національної гордості й відповідальності за світовий порядок. Війна в Україні стає частиною наративу захисту тих цінностей, які Америка представляє на глобальній арені.

Оптимістичний підхід президента Байдена та його уявлення про досягнення в війні цього року відображаються в його словах: «*You know, there is*

much for us to be proud of over the – all that we have achieved together this past year». У цьому прикладі президент висловлює гордість за певні спільні досягнення останнього року, такі як підтримка України, надання допомоги та запровадження санкцій. [24, с. 127-128]

Когнітивні упередження також відіграють значну роль у тому, як символи сприймаються. Одним із важливих механізмів є упередження підтвердження, що змушує людей шукати та акцентувати увагу на інформації, яка підтверджує їхні вже існуючі переконання. Наприклад, ті американці, які вірять у необхідність захисту демократії в усьому світі, позитивніше сприймають символи, що акцентують увагу на ролі США як захисника свободи та прав людини.

Соціально-політичний контекст відіграє ключову роль у формуванні того, як символи інтерпретуються та сприймаються різними аудиторіями. В Україні війна є екзистенційною загрозою, тому символи національного героїзму та незалежності сприймаються з глибоким емоційним зарядом. Для українців символіка в промовах Зеленського має сильний об'єднувальний потенціал, допомагаючи мобілізувати ресурси суспільства для протистояння агресії.

У США, де війна в Україні сприймається як питання міжнародної безпеки та стабільності, символи, які використовує Байден, здебільшого апелюють до глобальних цінностей та відповідальності США за підтримку міжнародного порядку. Важливою є також тема моральної справедливості, де війна в Україні порівнюється із глобальними викликами, з якими Америка раніше стикалася, як-от боротьба проти фашизму.

Ще одним важливим аспектом когнітивної лінгвістики в політичних промовах є вплив на міжнародні відносини. Промови лідерів держав завжди розраховані на кілька рівнів аудиторії: внутрішню, міжнародну та дипломатичну. Байден, говорячи про український героїзм та незалежність, не тільки звертається до американців і українців, але й посиляє сигнал світовим

лідерам. Визнання мужності українського народу має на меті зміцнити міжнародну підтримку, але водночас він підкреслює, що Україна спроможна на самостійні дії, що може змінити баланс відповідальності серед країн-союзників. [17]

Символіка, яка використовується в промовах, часто проходить через процес кодування і декодування. Те, як лідери кодують свої послання, впливає на те, як їх інтерпретує аудиторія. Зеленський, звертаючись до українців, кодує свої послання за допомогою знайомих і зрозумілих культурних символів, які глибоко вкорінені в національній історії та культурі. Він апелює до відчуття спільності, використовуючи символи, що відображають боротьбу за незалежність, свободу та справедливість.

Байден же звертається до своїх виборців через універсальні символи свободи та демократії, які зрозумілі в американському контексті. Це не просто слова — це історично закріплені образи, які впливають на те, як американці сприймають свою роль у світі. Байден кодує свою риторику в контексті глобальної боротьби за свободу. Його аудиторія сприймає ці послання через призму національної гордості та традиції глобального лідерства США.

Завдяки контент-аналізу інавгураційної промови Джо Байдена стало очевидно, що вона побудована навколо ключових понять, таких як «Америка/США», «демократія», «історія» та «єдність». Це свідчить про прагнення президента підкреслити важливість колективних цінностей та національної ідентичності в складні часи.

Головна ідея промови — заклик до єдності американців у подоланні численних викликів, з якими зіткнулись США в останні роки. Використання слів «єдність» та «об'єднання» більше 11 разів демонструє акцент на необхідності спільного підходу до вирішення проблем. Повторення слів «ми», «нас», «наші» та «нашої» (більше 100 разів) підсилює відчуття спільності та солідарності, на яке націлена промова. [39, с. 161]

Таким чином, через свою риторику Байден намагається об'єднати й надихнути націю, підкреслюючи, що тільки спільними зусиллями можна подолати існуючі протиріччя та труднощі, які стоять перед країною. Цей акцент на єдності є важливим кроком у напрямку відновлення довіри та зміцнення соціальної згуртованості в суспільстві.

Когнітивні аспекти сприйняття символіки в промовах лідерів під час війни відіграють ключову роль у формуванні громадської думки, емоційних реакцій та патріотичних почуттів у суспільстві. Лідери, такі як Володимир Зеленський та Джо Байден, ефективно використовують символіку для мобілізації своїх народів та міжнародної підтримки, звертаючись до раціональних та емоційних складових сприйняття.

Символи, які вони застосовують, стають частиною наративу, що підкреслює національну ідентичність, волю до боротьби та глобальні цінності. В Україні символи національної героїки та незалежності сприймаються з глибоким емоційним зарядом, формуючи колективну ідентичність та готовність до опору. У США ж глобальні цінності та боротьба за демократію активізують патріотичні почуття, підписуючи зв'язок між американською історією та сучасними викликами.

Когнітивні упередження, емоційний вплив і соціально-політичний контекст також суттєво впливають на сприйняття символіки. Процеси кодування і декодування меседжів, що використовуються лідерами, визначають, як ці послання інтерпретуються різними аудиторіями.

Отже, символіка є потужним інструментом, який активізує пам'ять національної ідентичності, мобілізує суспільство та сприяє формуванню нових коаліцій і підтримки як на внутрішньому, так і на міжнародному рівнях. Ефективне використання символів у промовах лідерів є зразковим демонстрацією того, як комунікація може впливати на дії та думки громадян у часи кризи.

ВИСНОВОК

У даній магістерській роботі було проведено ґрунтовний аналіз символіки в промовах президентів України та США, зокрема Володимира Зеленського та Джо Байдена, у контексті війни в Україні. Символи стали важливим комунікативним інструментом, за допомогою якого лідери мобілізують підтримку своїх народів і міжнародної спільноти. Виявлено, що символіка в риториці президентів виконує не лише суто інформативну, але й глибоко емоційну, когнітивну та ідеологічну функцію, сприяючи формуванню громадської думки, патріотичних настроїв та стимулюючи політичну активність.

У промовах Володимира Зеленського чітко простежується використання національних символів, які глибоко вкорінені в історичній пам'яті українського народу. Зеленський постійно звертається до таких образів, як незалежність, свобода, боротьба за національну ідентичність, героїзм та єдність. Ця символіка є потужним засобом мобілізації українців на підтримку своєї країни в боротьбі з російською агресією. Символи, на кшталт українського прапора, тризуба, культурних героїв, як-от Тарас Шевченко чи княгиня Ольга, стають центральними елементами риторики, що підкреслюють безперервність історичної боротьби за незалежність та стимулюють до солідарності й опору.

З іншого боку, Джо Байден у своїх промовах акцентує увагу на символах, що відображають американські цінності: свободу, демократію та глобальну відповідальність США за захист цих принципів у всьому світі. Байден часто звертається до символіки, яка асоціюється з американською боротьбою за свободу, від боротьби за незалежність до участі в світових конфліктах ХХ століття, таких як Друга світова війна. Це дозволяє йому не лише згуртувати

американське суспільство навколо підтримки України, але й підкреслити лідерську роль США в сучасному світі як захисника демократичних цінностей.

Одним із ключових аспектів дослідження стало розуміння того, як символіка впливає на когнітивні процеси, зокрема сприйняття громадянами риторики президентів. Використання символів допомагає формувати емоційний фон, який значно підсилює готовність до активної підтримки політичного лідера. Важливу роль відіграє й соціокультурний контекст. Для українців символи боротьби за незалежність мають потужне мобілізуюче значення, оскільки вони апелюють до колективної пам'яті та культурної ідентичності. Для американців символи захисту демократії відображають історичну місію США та їхню роль у глобальній боротьбі за свободу.

Значну роль у сприйнятті символіки відіграють когнітивні упередження, такі як упередження підтвердження, коли аудиторія шукає інформацію, що підтверджує її вже наявні переконання. В цьому сенсі промови обох президентів допомагають посилювати вже існуючі переконання своїх громадян, закріплюючи підтримку зусиль, спрямованих на досягнення перемоги або захисту певних цінностей.

Окремої уваги заслуговує питання кодування та декодування символіки. Володимир Зеленський кодує свої промови за допомогою елементів, зрозумілих українській аудиторії: мовних та культурних символів, які апелюють до глибоких емоційних переживань. З іншого боку, Джо Байден звертається до глобальної аудиторії, використовуючи символіку, яка резонує як з американським, так і з міжнародним розумінням демократії та свободи. Така риторика стає частиною широкого наративу, що дозволяє країнам Заходу об'єднатися навколо спільної мети – захисту демократичного порядку в умовах війни в Україні.

Загалом, символічна риторика, яку використовують Зеленський і Байден, виконує кілька важливих функцій: вона зміцнює національну ідентичність,

підсилює патріотичні настрої, сприяє мобілізації суспільства та залученню міжнародної спільноти до підтримки України. Символи не просто виражають певні ідеї, вони кодують політичні ідеології та впливають на політичні рішення.

Таким чином, дослідження символіки в промовах політичних лідерів під час війни є важливим для розуміння того, як політична комунікація формує громадську думку, підтримує національну стійкість та впливає на міжнародні відносини. Важливість цього питання виходить далеко за межі конкретної війни в Україні, оскільки риторика і символіка є універсальними інструментами політичної комунікації. Вони формують не лише уявлення про національну ідентичність, але й визначають напрями міжнародної політики, тому дослідження цієї тематики залишатиметься актуальним для подальших наукових пошуків у галузі політичної комунікації, соціальної психології та медіа-студій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Аналітична записка «Особливості підготовки соціально-економічного аналізу для розробки стратегії розвитку регіону». Проект Європейського Союзу. URL: adm-km.gov.ua (дата звернення: 26.10.2024).
2. Андрієнко Т. Когнітивний аспект перекладацького дискурсу // Східноєвропейський журнал психолінгвістики. 2016. Т. 3. №1. С. 23–33.
3. Антоненко І. І. Комунікативний дискурс та його різновиди // Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції «Взаємодія одиниць мови й мовлення: комунікативно-когнітивний, соціокультурний, перекладознавчий і методичний аспекти». Київ: НТУУ «КПІ», 2014. С. 63–66.
4. Баран Г.П. Об'єктивізація концепту recession/рецесія у сучасному англomовному політичному Інтернет-дискурсі: лінгвокогнітивний, семіотичний та комунікативно-прагматичний аспекти: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Херсон, 2015. 22 с.
5. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ: Видавничий центр «Академія», 2004. 344 с.
6. Белехова Л. І. Стереотипні словесні поетичні образи в американському поетичному дискурсі: комунікативно-прагматичний аспект // Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Сер. Філологічні науки (мовознавство). 2015. Вип. 138. С. 3–9.
7. Белехова Л. І., Цапів А. О. Методика інтерпретації архетипних словесних образів та конструювання їх смислів в англomовному поетичному дискурсі // Актуальні питання теоретичної та прикладної лінгвістики. Колективна монографія. Полтава: Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна», 2020. С. 5–23.
8. Білівітіна А. Символічна складова реклами у політичному маркетингу // Політичний менеджмент. 2011. №3. С. 98–106.

9. Богуцький В. М. Інтерпретація дискурсу як виду когнітивної діяльності // *Science and Education a New Dimension. Philology*. 2018. Т. VI (48). Issue 161. P. 20–22.
10. Богатчук С. Політична символіка. URL: http://www.rusnauka.com/11_EISN_2010/Politologia/64233.doc.htm (дата звернення: 26.10.2024).
11. Бойко О. Символ у міжкультурній комунікації // *Світогляд – Філософія – Релігія: Зб. наук. пр.* Суми: ДВНЗ "УАБС НБУ", 2011. № 1(1).
12. Вусик Г. Л., Рула Н. В. Художні засоби творення комічного в політичних промовах Президента України Володимира Зеленського // *Вчені записки*. 2022. Т. 33, № 6. С. 25–30.
13. Жигайло В. М. Пріоритети новітньої політики Дональда Трампа // *Політичні інститути та процеси*. С. 23–26.
14. Івасюта О. Б. Етнокультурна китайська символіка та лексико-стилістичні засоби її реалізації в англomовному художньому дискурсі (на матеріалі творів Перл Бак): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Запоріжжя, 2015. 22 с.
15. Ковалевський В. О. Політична комунікація як інструмент подолання кризових явищ. URL: <http://periodicals.karazin.ua/politology/article/view/3218> (дата звернення: 26.10.2024).
16. Кравченко Н. К. Методика аналізу когнітивно-концептуальних параметрів дискурсу. Київський національний лінгвістичний університет. URL: <https://discourse.com.ua/diskurs-analiz/metodika-analzu-kogntivno-konceptualnih-parametrv-diskursu/> (дата звернення: 26.10.2024).
17. Кравчук Д. М. Символіка героїзму в англійськомовних промовах американського та українського президентів у рамках вивчення когнітивного дискурсу (промови під час зустрічі у Хіросіма, 2023). 2024.
18. Крапива Ю. В., Крикун Д. А. Політична промова як різновид політичної комунікації // *Закарпатські філологічні студії*. 2019. Т. 2, Вип. 11. С. 42–45.

19. Креховецька С. А., Мицан Д. М. Звернення Володимира Зеленського до українського народу в період війни // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. 2022. № 56. С. 71–74.
20. Лосєва І. В. Політична метафорика як чинник політичної культури // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філософія». 2016. Вип. 62. С. 201–203.
21. Максименко О. В., Мартинюк А. П. Когнітивна класифікація жестово-вербальних висловлень (на матеріалі американського розважального телеінтерв'ю) // Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов. 2018. № 84. С. 6–16.
22. Морозова О. І. Дискурс як когнітивно-комунікативна подія // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Серія: Філологічні науки. Мовознавство. 2010. № 7. С. 134–138.
23. Науменко Л., Сергієнко Т. Когнітивно-дискурсивна парадигма діалогу. URL: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/1648> (дата звернення: 26.10.2024).
24. Ницполь В. Критичний дискурс-аналіз політичного дискурсу (на матеріалі промови Дж. Байдена) // Folium. 2023. Спецвипуск. С. 125–130.
25. Овсянік А. В., Сароян Р. М. Психолінгвістичний аналіз в контексті когнітивного дискурсу // Мова і право: матеріали Всеукр. наук.-практ. семінару. Дніпро: ДДУВС, 2019. С. 161–162.
26. Падалка О. В. Політична промова та її просодичні характеристики // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Серія: Філологічні науки. Мовознавство. 2012. № 6. С. 66–69.
27. Парницька Н. Д. Емоційна регуляція когнітивних процесів // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні дослідження когнітивної психології» (ICRACP 2020). Люблін. С. 62–64.
28. Попович М. М. Змістові аспекти лінгво-когнітивного поняття «ментальний простір» // Філологічні трактати. 2010. Т. 2, №2. С. 22–24.

29. Почепцов Г. Г. Теорія комунікації. Київ, 2007. 345 с.
30. Романчук С. М. Комунікація як дискурс в об'єктиві когнітивістики // Закарпатські філологічні студії. Т. 2. Вип. 27. С. 48–53.
31. Семигіна Т. В. Використання дискурс-аналізу в дослідженнях із соціальної роботи // Наукові записки НаУКМА. 2001. Т. 19, ч. 2. С. 322–324.
32. Серажим К. Семантичний і семіотичний аспекти аналізу текстів // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Журналістика. 2013. № 20. С. 34–36.
33. Символіка. Юридична енциклопедія / ред. кол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана. Т. 6. Київ, 2003. С. 736.
34. Символіка. Літературознавча енциклопедія / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. Київ: ВЦ «Академія», 2007. Т. 2. 392 с.
35. Соколова І. В. Дискурс-аналіз як засіб навчання аналітичного читання студентів економічних спеціальностей // Вісник Луганського національного університету. 2011. С. 214–221.
36. Таценко Н. В. Емпатія в сучасному англомовному дискурсі: когнітивно-синергетичний вимір: автореф. дис. ... док. філол. наук: 10.02.04. Харків, 2018. 36 с.
37. Устименко С. Є. Вербальні та невербальні засоби актуалізації непрямой респонсивної реакції адресата в англомовному побутовому дискурсі // Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов. 2016. № 83. С. 57–65.
38. Шевченко І. С. Когнітивно-комунікативна парадигма і аналіз дискурсу // Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен: Монографія. Харків: Константа, 2005. 356 с.
39. Яковенко Ю. Л., Болотіна Е. В., Кваша О. П. Інавгураційні промови президентів США Ф. Рузвельта та Д. Байдена: історико-політичний аналіз // Регіональні студії. 2023. № 32. С. 158–163.

40. Carlson John. Biden's inaugural speech called for Americans to embrace civil religion. What does that mean? URL: <https://www.nbcnews.com/think/opinion/biden-s-inaugural-speech-called-americans-embrace-civil-religion-what-ncna1255084/> (date of access: 27.10.2023). 2021.
41. Cirlot J.E. A dictionary of symbols/translated by J.Sage. London, 2001. 2nd ed. P. 507. URL: <https://ia801306.us.archive.org/9/items/DictionaryOfSymbols/Dictionary%20of%20Symbols.pdf> (date of access: 09.11.2023)
42. Fraim J. Battle of Symbols. Global Dynamics of Advertising, Entertainment and Media. Einsiedeln, Switzerland: Daimon, 2003. P. 424.
43. Gherman M. Volodymyr Zelensky's messages to the world: calls for help, references to political symbols and historical events, denouncement of Russia's war crimes. Veridica, 2022. URL: <https://www.veridica.ro/en/analyses/volodymyr-zelenskys-messages-to-the-world-calls-for-help-references-to-political-symbols-and-historical-events-denouncement-of-russias-war-crimes> (date of access: 09.11.2023)
44. Harwood Tracy G., Garry Tony An Overview of Content Analysis The Marketing Review, Volume 3, Number 4, 1 December 2003, pp. 479-498(20).
45. Kryvenko S. Symbols in the Ukrainian Public Discourse (Analysis of Presidential Speeches on the Occasion of Constitution Day). Kyiv-Mohyla Law and Politics Journal 7, 2021. P. 110-127.
46. Pager T., Parker A. Biden embraces symbolism, but substance on some issues proves more difficult. The Washington Post, 2021. URL: https://www.washingtonpost.com/politics/biden-symbols/2021/06/06/e69238b4-c302-11eb-8c34-f8095f2dc445_story.html (date of access: 09.11.2023)
47. Tenbrink T. Cognitive Discourse Analysis: accessing cognitive representations and processes through language data. Language and Cognition 7(01). Bangor University, 2014. P. 1-40.

48. Tenbrink T. Cognitive discourse analysis: An introduction. An international journal of applied linguistics, Cambridge, Cambridge University Press, 2020. P. 271.
49. Van Dijk T. A. Cognitive discourse analysis. An introduction. University of Amsterdam, Universitat Pompeu Fabra, Barcelona 2000. URL: <http://www.discursos.org/unpublished%20articles/cogn-dis-anal.htm> (date of access: 09.11.2023)
50. Van Dijk T. A. van. Studies in the Pragmatics of Discourse. New York: Mouton Publishers. 1981. P. 189.
51. Van Dijk, T. A. Sociocognitive Discourse Studies. In Richardson, John A.; Flowerdew, John (eds.). Handbook of Discourse Analysis. Routledge.
52. Vlamis K. 5 symbolic moments you may have missed from Zelenskyy's White House visit and historic address to Congress, from his green sweatshirt to quoting FDR. Insider, 2022. URL: <https://www.businessinsider.com/5-symbolic-moments-zelenskyy-white-house-visit-speech-to-congress-2022-12> (date of access: 09.11.2023)

ІЛЮСТРАТИВНИЙ МАТЕРІАЛ:

1. Виступ Зеленського у Конгресі США: повний текст // Слово і діло: аналітичний портал, 2022. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/12/22/novyna/polityka/vystup-zelensko-ho-konhresi-ssha-povnyj-tekst> (дата звернення: 09.11.2023).
2. Наші національні кольори — це міжнародний символ сміливості та незламності — виступ Президента зі щорічним Посланням до Верховної Ради України // Armyinform, 2022. URL: <https://armyinform.com.ua/2022/12/28/poslannya-prezydenta-ukrayiny-volodymyra-zelenskogo-do-verhovnoyi-rady-2/> (дата звернення: 28.10.2024).
3. Промова Президента України Володимира Зеленського на засіданні Європейської ради, 2022 // Президент України: офіційне інтернет-

представництво. URL: <https://www.president.gov.ua/news/promova-prezidenta-ukrayini-volodimira-zelenskogo-na-zasidan-73809> (дата звернення: 09.11.2023).

4. Промова Президента України Володимира Зеленського перед Конгресом США, 2022 // Президент України: офіційне інтернет-представництво. URL: <https://www.president.gov.ua/news/promova-prezidenta-ukrayini-volodimira-zelenskogo-pered-kong-73609> (дата звернення: 09.11.2023).

5. Remarks by President Trump and President Zelensky of Ukraine Before Bilateral Meeting // New York. URL: <https://www.congress.gov/116/meeting/house/110331/documents/HMKP-116-JU00-20191211-SD1364.pdf> (дата звернення: 28.10.2024).

6. Remarks by President Biden on Continued Support for Ukraine, 2023 // U.S. Embassy Kyiv. URL: <https://ua.usembassy.gov/uk/remarks-by-president-biden-on-continued-support-for-ukraine/> (дата звернення: 09.11.2023).

7. Виступи Президента Байдена та Президента України Володимира Зеленського на спільній пресконференції, 2022 // U.S. Embassy Kyiv. URL: <https://ua.usembassy.gov/uk/remarks-by-president-biden-and-president-volodymyr-zelensky-of-ukraine-in-joint-press-conference/> (дата звернення: 09.11.2023).

8. Виступи Президента США Джозефа Байдена та Президента України Володимира Зеленського перед двосторонньою зустріччю, 2023 // U.S. Embassy Kyiv. URL: <https://ua.usembassy.gov/uk/remarks-by-president-biden-and-president-volodymyr-zelensky-of-ukraine-before-bilateral-meeting/> (дата звернення: 09.11.2023).

9. Президент Байден: Що Америка буде робити і чого не буде робити в Україні, 2022 // U.S. Embassy Kyiv. URL: <https://ua.usembassy.gov/uk/president-biden-on-staying-the-course-in-ukraine/> (дата звернення: 09.11.2023).

10. Remarks at an Independence Day Celebration. URL: <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-independence-day-celebration-10>. (дата звернення: 09.11.2023).

